

עין משפט גד מוצה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

(א) [למקחן לא, ב"ק כה, א] (ב) [לעיל יא, למקחן לא, פסח: (א) [מנהגין סט] לעיל יא, למקחן לא, ג. נ. י. (ד) [ע"י חו"ס בית סא, ד"ה אלא לאו דגזול וס"י, (ה) [למקחן לא, (ו) [גזול היסוד דף ס"א, (ז) [ש"א]

הגהות הב"ה

(א) [ה"ס ד"ה וקרקע] (ב) [לעיל יא, למקחן לא, פסח: (א) [מנהגין סט] לעיל יא, למקחן לא, ג. נ. י. (ד) [ע"י חו"ס בית סא, ד"ה אלא לאו דגזול וס"י, (ה) [למקחן לא, (ו) [גזול היסוד דף ס"א, (ז) [ש"א]

מוסף רש"י

לולב צריך אגד, אגד שלשה המינים אחד וד"ה

וקרקע אינה גזולה. כלומר אינה קטנה לגזול בשום יאוש לעולם בחזקת בעלים היא דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא נזיקין אכל שמתגלה הפרי היו גזל והמולט הוא חזלו הלכך לגזולה הן מן הממונה וימנהו לכס שיהיה הן הגזולין ואחם לוקמין אותה מהם והבעלים נמיאשו כבר מכל הפירות והיו יאוש אלס ואחר כך הוא משתנה מרשותו לרשותם. וקסבר יאוש גירדא לא קני אכל יאוש ושינוי רשות קני ואי נמי קני מלוא הנאה בעצירה היו אם אכלם מתמכר מן הממונה תהיו אכלם גחלים: **בידיהו דידו.** אונכרי: **בידן.** הלוקמין אותן מהן ולדין לאו מלוא הנאה בעצירה היו: **דאונכרי גופיהו.** באותם שם קוין לזכרם ללאת בו: **ליקניו בשניו מעשה.** שאגד שלשה המינים יחד דשינוי מעשה מתיר אגדן והרי הן כדראשונה: **הושענא**

מכר לו את הבית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה בראשון שגזל שדה משמעון ומכרה לוי ואחא יהודה וקמערער דלא חיל שמשון לקסבור לוי דיתחא ליה דהדרה אכל פרה וטלית לא הדרי דהוי יאוש ושינוי רשות משמע דהדרי דבקרקע לא מהני יאוש ויכר מלוא משום דקא סבר יאוש כדי לא קני ושינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דנאסורא אלא לדיה דמפרש במרובה (ב"ק דף סו.) והכא גבי קרקע נמי כבר נמיאש קודם שהחזיק בה הלוקח כמו גבי פרה וטלית וירושלמי דכלאס סוף פרק שביעי משמע דיש יאוש לקרקע דפרך ויש קרקע גזולה א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע ומיהו יש לישב דלעולם אין יאוש ולאסור דרבנן משום כלאס איירי דתנן התם (פ"ו מ"ו) האנס שורע את הכרם ויאל מלפניו קולרו ואפילו במועד עד כמה יאוש וקולר דכרבו וקולר דאסור אפילו לאחר המועד מאימתי נקרא אנס משישקע ארמין עלה בגמרא דירושלמי אכא בר יעקב בשם ר' יוחנן כי מתני' מותר לקולרו אפילו במועד עד כמה יהא נטון לפועלים עד שלש וחד אמר עד שלש לדמים מאימתי נקרא אנס משישקע א"ר אלא נשחקו הבעלים ולא נשחקו אסורין מדברי סופרים ויש קרקע גזולה א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע עד כאן ירושלמי והכי פירשו מותר לקולרו אפילו במועד דמלאכה אסורה חוץ מדבר האבד שזכר פועלים אפילו דרך פרוסו האנס לא נאסר הכרם דלוי אכא דבר שאינו שלו ונטון לפועלים עד שלש לשכר היינו שמרבה להם בשכירות שלש יותר ממה שהיה ראוי ליתן להם כדאמר רב הונא בפ"ק דב"ק (דף ט. וס.) במלוא עד שלש ומאן דאמר לדמים היינו שנטון להם שלש שמים של כל הפירות אכל יאוש מכלאן לא יוסף וקולר דכרבו ולא יאוש אפילו לאחר המועד (א) מאימתי נקרא שם אנס על הכרם לישב כשלו שיאסר בוריעתו משישקע שם בעלים ממנו ונקרא על שם האנס ואעפ"כ שלא נמיאש הבעלים דלא אמרו ווי ליה לחסרון חס דאנן סברי דמיאשי ואפילו אמרי דלא מיאשי נעשה כלווא על ספיתו שטנעה בים ומתסרד דאורייתא בוריעת האנס אכל נמיאשו ולא נשחקו לא מיתסר דאורייתא דקרקע אינה גזולה אכל מדרבנן אסור ופרך ויש קרקע גזולה כלומר לאסור אפילו מדרבנן ומשי דיש יאוש לאסור מדרבנן משום כלאס אכל מדאורייתא אין יאוש מדלא אסור מדאורייתא ומיהו היכא דנשחקע שם בעלים אפילו מדאורייתא יש יאוש מדרי אסורו דבר תורה ועוד יש לפרש בענין אחר שנשחקו הבעלים ולא נמיאשו אסורו דבר תורה לא מחמת זריעת האנס קאמר אלא שהלך לו האנס ונאסר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו ממנו הכלאס והוסף מאחם אסורו דבר תורה מחמת הבעלים שמקיימים כלאס דדידהו הוי כיון דלא נמיאשו אכל נמיאשו ולא נשחקו מדרבנן ואיכא פירי טונא ללשון זה וראשון עיקר ובמסכת ערלה פ"ק תניא בירושלמי בשם ר' שמעון בן אלעזר נוטע חייב לריסם חייב נוטע בחורף שלו ברשות הרבים פטור (וי) גזול קרקע ויש קרקע גזולה א"ר אלעי אעפ"כ שאין קרקע גזולה יש יאוש לקרקע וכולה מלתא תמוה דהא מתנין דהתם קתני הגזול שנטע חייב ומו מאי קא פריך אברייתא ויש קרקע גזולה משום דגזולה ויש יאוש פטור מן הערלה אדרבה מכא זה יש לי לחייב שנטע בחורף שלו ועוד מדמי נוטע ברשות הרבים לגזול קרקע ונטעה והיינו בלא יאוש דומיא ברשות הרבים דאין שייך בו יאוש ואם (א) [מתקנה] היא דיש יאוש לרף לאוקמה כשנשחקו שם הבעלים: **ב"י** גזול אונכרי נמי יאוש בעלים דידהו דידהו. וא"ה הוא יאוש שלא מדעת הוא דלא ידע ביה גזול נזיקה וקיימא לן ברש"י אלו מציאות (ב"ק דף כג.) דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וי"ל דלא מיקרי יאוש שלא מדעת אלא היכא דכא לידו קודם שידעו הבעלים שאגד מהם אכל הכא ידעי בה ומיאשו מקודם אלא דאין יאוש לקרקע:

שינוי החזור לברייתא א"ר שמיא שינוי. ואע"ג דקני מדרבנן דלאיחא ברש הגזול קמא (ב"ק דף כג.) גזול עדים משפוח גזול נסרים ועשאו כלים כיון דמדאורייתא לא קני לא נפיק הכא ומיהו מההיא סבתא [למקחן דף לא.] משמע גבי סוכה דנפיק אע"ג דלא קני אלא אחרינא ועוד ו"ל בשניי השם דליכא שינוי מעשה בזה לא קני בחזר לברייתו כמו מריש דכמו שהוא בנאו בצירה לא חשיב שינוי מעשה אכל הכא דאגדו הרי חשיב שינוי מעשה בזה שינוי השם וקני אע"ג דהדר למלמיה וא"ת ועובא דהתם (דף סו.) כיון דלית בה קינוע ואין בה אלא מחשבה א"כ שינוי השם דידהו חזר לברייתו הוא ואמאי קני וי"ל דהתם איכא יאוש בזה שינוי השם דהיכא דליכא יאוש אין מחשבה ממתאחר דקתני לפי שלא נמיאשו הבעלים ועדיף שינוי השם החזר דקני עס יאוש כדאשכחן גבי עובא דמשינוי מעשה החזר לברייתו דאפילו עס יאוש לא קני כדמסיקנא הכא והשתא נחא הא דקאמרין התם שינוי השם כשינוי מעשה דמי דהיכי דמי להדרי והלא שינוי מעשה לחודיה בלא יאוש קני כדמוכא בכמה דוכתי במרובה (שם דף סו.) ובגזול קמא (שם דף כג.) ואילו שינוי השם לא קני אלא בזה יאוש כדמוכא היכא דעובא אלא היינו טעמא משום דעובא חזר לברייתו אכל היכא דלא הדר קני לחודיה דלאהיא דגגז טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור פריך התם לעיל (דף סו.) וליקנינו בשניי השם ולא יתייבז ארבעה ומשה שור בן יומו קרי שור איל בן יומו קרי איל שמוע דאי לא הוי קני בשניי השם לחודיה והשתא יש כמה דירים בשם החזר דקני שניי מעשה שאינו חזר וכן שינוי שאינו חזר קני מדאורייתא אע"ג דלא נמיאש ושינוי מעשה החזר קונה בלא יאוש מדרבנן כדמשמע ברש הגזול קמא (שם דף כג.) וטעמא משום תקנת השנים ושינוי השם דהדר למלמיה בלא יאוש לא קני כלל חוץ מלענין מריש משום תקנת השנים וכל בנין קרקע וכו"ל בו כדמוכא שמשעת דהיא סבתא (דף לא.) דלוחא אלא לא נמיאש ואמר רב נחמן אין לה אלא דמי עדים וא"ת הא דפריך הכא לקנינו בשניי השם תקשי ליה אמתיא דלולב הגזול (לעיל דף כט.) וי"ל דמתני' איכא לאוקמה בגזול אגודה דלית ביה לא שינוי השם ולא שינוי מעשה:

וקרקע אינה גזולה. כלומר אינה קטנה לגזול בשום יאוש לעולם היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא נזיקין אכל שמתגלה הפרי היו גזל והמולט הוא חזלו הלכך לגזולה הן מן הממונה וימנהו לכס שיהיה הן הגזולין ואחם לוקמין אותה מהם והבעלים נמיאשו כבר מכל הפירות והיו יאוש אלס ואחר כך הוא משתנה מרשותו לרשותם. וקסבר יאוש גירדא לא קני אכל יאוש ושינוי רשות קני ואי נמי קני מלוא הנאה בעצירה היו אם אכלם מתמכר מן הממונה תהיו אכלם גחלים: **בידיהו דידו.** אונכרי: **בידן.** הלוקמין אותן מהן ולדין לאו מלוא הנאה בעצירה היו: **דאונכרי גופיהו.** באותם שם קוין לזכרם ללאת בו: **ליקניו בשניו מעשה.** שאגד שלשה המינים יחד דשינוי מעשה מתיר אגדן והרי הן כדראשונה: **הושענא**

מכר לו את הבית מכר לו שדה אין מעיד לו עליה מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה בראשון שגזל שדה משמעון ומכרה לוי ואחא יהודה וקמערער דלא חיל שמשון לקסבור לוי דיתחא ליה דהדרה אכל פרה וטלית לא הדרי דהוי יאוש ושינוי רשות משמע דהדרי דבקרקע לא מהני יאוש ויכר מלוא משום דקא סבר יאוש כדי לא קני ושינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דנאסורא אלא לדיה דמפרש במרובה (ב"ק דף סו.) והכא גבי קרקע נמי כבר נמיאש קודם שהחזיק בה הלוקח כמו גבי פרה וטלית וירושלמי דכלאס סוף פרק שביעי משמע דיש יאוש לקרקע דפרך ויש קרקע גזולה א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע ומיהו יש לישב דלעולם אין יאוש ולאסור דרבנן משום כלאס איירי דתנן התם (פ"ו מ"ו) האנס שורע את הכרם ויאל מלפניו קולרו ואפילו במועד עד כמה יאוש וקולר דכרבו וקולר דאסור אפילו לאחר המועד מאימתי נקרא אנס משישקע ארמין עלה בגמרא דירושלמי אכא בר יעקב בשם ר' יוחנן כי מתני' מותר לקולרו אפילו במועד עד כמה יהא נטון לפועלים עד שלש וחד אמר עד שלש לדמים מאימתי נקרא אנס משישקע א"ר אלא נשחקו הבעלים ולא נשחקו אסורין מדברי סופרים ויש קרקע גזולה א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע עד כאן ירושלמי והכי פירשו מותר לקולרו אפילו במועד דמלאכה אסורה חוץ מדבר האבד שזכר פועלים אפילו דרך פרוסו האנס לא נאסר הכרם דלוי אכא דבר שאינו שלו ונטון לפועלים עד שלש לשכר היינו שמרבה להם בשכירות שלש יותר ממה שהיה ראוי ליתן להם כדאמר רב הונא בפ"ק דב"ק (דף ט. וס.) במלוא עד שלש ומאן דאמר לדמים היינו שנטון להם שלש שמים של כל הפירות אכל יאוש מכלאן לא יוסף וקולר דכרבו ולא יאוש אפילו לאחר המועד (א) מאימתי נקרא שם אנס על הכרם לישב כשלו שיאסר בוריעתו משישקע שם בעלים ממנו ונקרא על שם האנס ואעפ"כ שלא נמיאש הבעלים דלא אמרו ווי ליה לחסרון חס דאנן סברי דמיאשי ואפילו אמרי דלא מיאשי נעשה כלווא על ספיתו שטנעה בים ומתסרד דאורייתא בוריעת האנס אכל נמיאשו ולא נשחקו לא מיתסר דאורייתא דקרקע אינה גזולה אכל מדרבנן אסור ופרך ויש קרקע גזולה כלומר לאסור אפילו מדרבנן ומשי דיש יאוש לאסור מדרבנן משום כלאס אכל מדאורייתא אין יאוש מדלא אסור מדאורייתא ומיהו היכא דנשחקע שם בעלים אפילו מדאורייתא יש יאוש מדרי אסורו דבר תורה ועוד יש לפרש בענין אחר שנשחקו הבעלים ולא נמיאשו אסורו דבר תורה לא מחמת זריעת האנס קאמר אלא שהלך לו האנס ונאסר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו ממנו הכלאס והוסף מאחם אסורו דבר תורה מחמת הבעלים שמקיימים כלאס דדידהו הוי כיון דלא נמיאשו אכל נמיאשו ולא נשחקו מדרבנן ואיכא פירי טונא ללשון זה וראשון עיקר ובמסכת ערלה פ"ק תניא בירושלמי בשם ר' שמעון בן אלעזר נוטע חייב לריסם חייב נוטע בחורף שלו ברשות הרבים פטור (וי) גזול קרקע ויש קרקע גזולה א"ר אלעי אעפ"כ שאין קרקע גזולה יש יאוש לקרקע וכולה מלתא תמוה דהא מתנין דהתם קתני הגזול שנטע חייב ומו מאי קא פריך אברייתא ויש קרקע גזולה משום דגזולה ויש יאוש פטור מן הערלה אדרבה מכא זה יש לי לחייב שנטע בחורף שלו ועוד מדמי נוטע ברשות הרבים לגזול קרקע ונטעה והיינו בלא יאוש דומיא ברשות הרבים דאין שייך בו יאוש ואם (א) [מתקנה] היא דיש יאוש לרף לאוקמה כשנשחקו שם הבעלים: **ב"י** גזול אונכרי נמי יאוש בעלים דידהו דידהו. וא"ה הוא יאוש שלא מדעת הוא דלא ידע ביה גזול נזיקה וקיימא לן ברש"י אלו מציאות (ב"ק דף כג.) דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וי"ל דלא מיקרי יאוש שלא מדעת אלא היכא דכא לידו קודם שידעו הבעלים שאגד מהם אכל הכא ידעי בה ומיאשו מקודם אלא דאין יאוש לקרקע:

א מ"י פ"ב מהלכות גזלה הלכה י' פסג פשיק ע"ג טו"ש ח"ת ס"י ש"ס פס"ק ה':

רבינו חננאל

וקרקע אינה גזולה. ואוקימנא בהושענא דאונכרי גופיהו, אכל בהושענא דבעלי בתים, אפי' היא גזולה אפי' (גזולה) [גזולה] אונכרי גופיהו כשירה כו', ואסיקנא לולב אין צריך אגד, ואפי' מאן דסבר דצריך אגד, [בין] דאי שרי ליה חזר לכמות שרי, אינו שינוי, דקיימא לן שינוי החזר לברייתו אינו שינוי, ושינוי השם אינו שינוי

